

VERSLAG INFORMELE RAAD BUITENLANDSE ZAKEN (GYMNICH) VAN 30-31 AUGUSTUS 2018

Op 30 en 31 augustus vond in Wenen de halfjaarlijkse informele Raad Buitenlandse Zaken (ook wel Gymnich genaamd, naar het Duitse plaatsje waar in 1974 de eerste informele Raad plaatsvond). Ministers wisselden van gedachten over ontwikkelingen in het Midden-Oosten, trans-Atlantische betrekkingen, Westelijke Balkan en multilateralisme (dit laatste onderwerp in het bijzijn van de vijf kandidaat-lidstaten). Venezuela en migratie kwamen op verzoek van lidstaten kort ter sprake. Vanwege het informele karakter van de Raad zijn geen besluiten genomen. Aansluitend vond nog een lunch plaats met de Westelijke Balkan en Turkije over digitalisering.

Ontwikkelingen Midden-Oosten

MOVP

De ministers bespraken de recente ontwikkelingen en de EU inzet in het Midden-Oosten Vredesproces (MOVP). Er bestond brede overeenstemming over de Europese lijn ten aanzien van een twee-staten-oplossing als enige realistische oplossing van het conflict. Verschillende ministers, waaronder ook de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken, spraken hun zorg uit over de financiering van UNRWA. Hoge Vertegenwoordiger Mogherini benadrukte het belang van het versterken van Europese diplomatieke betrokkenheid bij de regio, waarbij zij de hoop uitsprak dat het aantreden van de nieuwe EU Speciale Vertegenwoordiger daarbij voor een nieuwe impuls zal zorgen.

Syrië

Hoge Vertegenwoordiger Mogherini noemde humanitaire hulp, *Rule of Law* en een politieke oplossing als de meest urgente kwesties, voor Syrië en voor de Unie. Zij onderstreepte de Europese positie dat van reconstructie pas sprake kan zijn indien er een duurzame politieke oplossing is. Terugkeer van Syriërs kan alleen '*voluntary, safe and dignified*' en in afstemming met UNHCR. Ministers spraken eensgezind hun zorgen uit over de ontwikkelingen in Idlib.

Iran

HV benadrukte het belang van het behoud van het nucleair akkoord met Iran (het JCPOA). Ook stelde zij dat het International Atomic Energy Agency (IAEA) in het aanstaande twaalfde JCPOA-inspectierapport heeft bevestigd dat Iran voldoet aan haar verplichtingen onder het JCPOA. Daarnaast sprak ze grote zorg uit over de destabiliserende rol van Iran in de regio en het ballistisch raketprogramma van het land. Zij wees tevens op de negatieve effecten van de Amerikaanse sancties en de noodzaak van Europese maatregelen vóór het van kracht worden van de tweede ronde van Amerikaanse sancties in november. De Unie heeft volgens de Hoge Vertegenwoordiger veel steunbetuigingen van andere landen ontvangen voor de inzet om het JCPOA te behouden.

Ook brachten ministers in de discussie andermaal het belang op van het behoud van het JCPOA als belangrijkste middel om Iran af te houden van een nucleair wapen. Met name de Europese JCPOA-partijen (de Franse, Duitse en Britse ministers) maar ook de Nederlandse minister, vroegen daarbij tevens aandacht voor de bredere aanhoudende zorgen over Irans opstelling in de regio, het ballistische raketprogramma en de mensenrechtensituatie in Iran.

Jemen

De Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt om opnieuw de aandacht van de ministers te vestigen op de situatie in Jemen, steun uit te spreken voor de inspanningen van VN-gezant Martin Griffiths en, in het licht van het rapport van de Group of Eminent Experts, te pleiten voor een door de Mensenrechtenraad te verlenen mandaatverlenging van deze groep.

Libië

Tot slot wees de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken in de discussie over ontwikkelingen in het Midden-Oosten op het belang van stabiliteit in Libië en de prioriteit die de EU daaraan moet geven.

Trans-Atlantische relaties

Ministers spraken kort over de trans-Atlantische betrekkingen. Uit de discussie kwam het belang van de balans tussen EU-eenheid, het aanspreken van VS op het aantasten van EU-belangen en het investeren in vriendschap en bestaande historische en ideologische banden met de VS, duidelijk naar voren. Hoge Vertegenwoordiger Mogherini besloot de discussie met de aankondiging *Secretary of State* Pompeo te zullen uitnodigen voor deelname aan een komende Raad Buitenlandse Zaken en na te gaan of het reguliere trans-Atlantisch diner en marge van de AVVN in New York dit jaar weer doorgang vindt.

Venezuela

Enkele ministers, waaronder de Nederlandse, vroegen kort aandacht voor situatie in Venezuela en de (mogelijke) gevolgen daarvan voor de landen (inclusief de Koninkrijksdelen) in de regio. Zij vroegen om een grotere Europese inspanning op zowel humanitair als politiek terrein.

Migratie

Enkele ministers brachten migratie op tijdens de informele Raad. Hoge Vertegenwoordiger Mogherini kondigde aan dat de Raad Buitenlandse Zaken van oktober over de externe aspecten van migratie zal spreken.

Westelijke Balkan

De focus van de discussie was de follow-up van de Sofia Top. Diverse ministers brachten op dat de ontwikkeling van de regio, het buitenhouden van ongewenste inmenging door derde landen en stabiliteit in de landen van de Westelijke Balkan tot voortdurende EU betrokkenheid bij de regio nopen. In dat kader bepleitten deze ministers de toetredingsonderhandelingen met Macedonië en Albanië spoedig te openen. De Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken benadrukte dat onverkort vast moet worden gehouden aan de strikte voorwaarden van het toetredingsproces.

Ook spraken de ministers over de dialoog tussen Servië en Kosovo. Zij verwelkomden de recente intensivering maar verschillende ministers spraken daarbij ook hun zorg uit over mogelijke afspraken aangaande een landruil of grenscorrecties vanwege het effect hiervan in de regio.

Versterking multilateralisme

Verschillende ministers wezen op het belang van EU-leiderschap nu multilateralisme onder druk staat van grote mogendheden als Rusland, China en VS. Er bestond brede overeenstemming dat EU-eenheid daarbij essentieel is. De Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken heeft benadrukt dat constructief multilateralisme noodzakelijk is voor de effectieve behartiging van de nationale belangen van de EU-lidstaten en van gemeenschappelijke Europese belangen wereldwijd. Ook gebruikte de Nederlandse minister deze discussie om te pleiten voor het instellen van een *EU Global Human Rights Sanctions Regime*, conform de motie Omtzigt c.s. inzake Magnitsky-sancties (zie ook de brief van 5 juli jl., Kamerstuk 22112, nr. 2529).

Digitalisering

Na de informele Raad Buitenlandse Zaken spraken ministers met hun collega's van de Westelijke Balkan en Turkije over kritieke infrastructuur, digitalisering en cybersecurity. Ook spraken ministers over de impact van digitalisering op de staat van de democratie, inclusief mediavrijheid.

Er was brede overeenstemming over de noodzaak van versterking van de EU-capaciteit om tijdig en adequaat te kunnen reageren op dreigingen tegen kritieke infrastructuur. Inzake digitalisering en democratie heeft de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken van de gelegenheid gebruik gemaakt om nadrukkelijk aandacht te vragen voor het waarborgen van Europese waarden, zoals vrijheid van meningsuiting en persvrijheid bij het inrichten van een Europees gecoördineerde aanpak tegen desinformatie (ref. motie Kwint/Yesilgöz-Zegerius c.s., Kamerstuk 21501-34, nr. 286).

Overig

Myanmar

Het kabinet maakt graag van de gelegenheid van deze brief gebruik om uw Kamer tevens te informeren over het volgende. Op verzoek van uw Kamer (motie Ploumen) is tijdens de zomer uitgebreid gesondeerd over de haalbaarheid van een mogelijke VN-missie voor Myanmar. Het resultaat van deze sondering is dat een klassieke vredesmissie met instemming van alle partijen op dit moment niet haalbaar is vanwege gebrek aan medewerking van Myanmar. Zonder toestemming van Myanmar blijft alleen de optie open van een vredeshandhavende missie op basis van Hoofdstuk 7 van het Handvest van de Verenigde Naties over (bindende maatregelen waaronder autorisatie geweldsgebruik), waarbij de VN-Veiligheidsraad moet vaststellen dat er sprake is van een bedreiging van de internationale vrede en veiligheid. Na sondering van de leden van de Veiligheidsraad is gebleken dat het creëren van een mandaat voor een dergelijke Hoofdstuk 7 missie politiek niet haalbaar is, vanwege gebrek aan draagvlak (veto permanente leden van de Veiligheidsraad). Bovendien wil de VN op dit moment de samenwerking met Myanmar niet riskeren door een vredesmissie af te dwingen. De VN geeft prioriteit aan de terugkeer van VN-organisaties UNHCR en UNDP in het kader van de uitvoering van het *Memorandum of Understanding* met Myanmar. Beide organisaties hebben een essentiële rol te vervullen bij het creëren van voorwaarden voor en monitoring van veilige en vrijwillige terugkeer van vluchtelingen naar Myanmar en zijn hiervoor specifiek toegerust. Daarnaast is de VN vertegenwoordigd in Myanmar met de Speciaal Gezant van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties met kantoor in Naypyidaw. Overigens zijn de randvoorwaarden voor veilige en vrijwillige terugkeer van vluchtelingen naar Myanmar nog niet vervuld. Inzet van een vredesmissie zal hier op dit moment niet aan bijdragen.